

ALMANCA ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ IŞIĞINDA 2006-2007 ÖĞRETİM YILINDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ: DİCLE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Yrd.DoçDr.Zeki USLU
DU Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi
Yabancı Diller Eğitimi Bölümü

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Eğitim Fakültelerinin Almanca Öğretmenliği Bölümlerinde uygulanmakta olan müfredat programına ilişkin öğrenci görüşlerini belirlemek ve bu görüşler ışığında 2006-2007 öğretim yılında yapılan değişiklikleri değerlendirmektir. Bu bağlamda, programın içeriği ile birlikte derslerin işleniş biçimi ve ölçme değerlendirme süreci de ele alınmaktadır. Elde edilen verilere göre ,program bütün öğrencilerin iyi bir Almanca ön bilgisi olduğunu varsaymakta ve meslek bilgisi derslerine daha çok ağırlık vermektedir. Oysa öğrenciler Ortaöğretimde İngilizce öğrenmişlerdir ve Almancaya henüz yeni başlamışlardır. Bu nedenle, yabancı dilde temel dil becerilerinin kazandırılmasına yönelik alan derslerinin bütün yarıyillarda yer alması gerektiği savunulmaktadır. Buna karşın yeni programın Almanca öğrencilerinin koşullarını yeterince dikkate aldığı ve alan eğitimi açısından beklentilerine yanıt verebileceği söylenemez.Çünkü bu değişikliklerin İngilizce Öğretmenliği programının sorunlarına çözüm bulunması düşüncesiyle hazırlanan programdan uyarlandığı anlaşılmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Almanca Öğretmenliği Bölümü, öğretmen eğitimi, program değerlendirme

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine students' perception related to the curriculum in German Language Teaching Department in Education Faculty and to evaluate the changes made in 2006-2007 academic year in the light of students' perceptions.. Within this context, the content of curriculum, the presentation of the lessons, the measurement and evaluation have been examined. In the light of the data obtained, the curriculum considers that all students have preliminary knowledge in German language, and, thus, it gives more importance to the professional courses. However, the students learnt English during secondary education and they have just started to learn German. Therefore, it is suggested that the basic skill lessons be taught in all semesters. However, the new curriculum does not meet the conditions of the students and in terms of the field education it becomes insufficient. Because it is understood that this curriculum has been adapted from English Teachings' curriculum.

Keywords: German Language Teaching, teacher training, curriculum evaluation

GİRİŞ

Bilindiği gibi Türkiye'de yabancı dil öğretiminin amacına ulaşmadığı ve başarısız olduğu yönünde öteden beri yaygın bir görüş ileri sürülmektedir. Okullarda uzun yıllar yabancı dil dersi gören öğrencilerin, yabancı dil ile iletişim kurmada zorlandıkları, bunun temel nedeninin ise dil öğretimindeki başarısızlık olduğu savunulmaktadır. Bu görüşe göre yabancı dil öğretiminde başarı ancak iyi yetişmiş öğretmenlerle gerçekleştirilebilir. Oysa Üniversitelerimizin Yabancı Diller Bölümlerinden mezun olanların öğretmenlik mesleğinin gereklerini yerine getirebilecek bir beceriye sahip olmadıkları gözlene gelmiştir (Balcı 1991:133).

1998-1999 Akademik yılından itibaren Eğitim Fakültelerinde ülke genelinde ortak bir program uygulamaya konulmuştu. Öğretmenlerin hizmet öncesi eğitiminde kalitenin artırılması ve kuram ve

uygulama arasındaki kopukluğun giderilmesi amacını taşıyan bu yeni yapılanmada, her bölümün öğretim programında yeni düzenlemeler yapılmıştı. Bu gelişmeleri desteklemek amacıyla YÖK ve MEB tarafından Fakülte-Okul işbirliği oluşturulmuş, eğitim öğretimin niteliğinin artırılması ve sistematik bir yaklaşımla sürekli geliştirilmesi amacıyla akreditasyon çalışmaları başlatılmıştı (YÖK, 1999). Sekiz yıldan beri uygulanmakta olan programın en önemli özelliği, öğretmenlik meslek bilgisi derslerine özel bir ağırlık vermesi olarak belirlenebilir. 1998 yılında yürürlüğe giren program mesleğe yönelik dersler açısından olumlu karşılanmaktadır (Tapan 2000: 43 ;Güler 2000: 82; Çakır 2002:12). Ancak bu programın her bölümde aynı derecede başarılı olamadığı, bazı alanlarda aksamalara yol açtığı gözlenmiştir. Adı geçen program üzerine yapılan araştırmalarda, genel olarak yabancı dilde becerilerin kazandırılmasına yönelik alan bilgisi derslerinin yetersizliği

vurgulanmaktadır (Uslı[^] 2002: 37; Maden Sakarya 2000: 45 ; Abalı/ Aktaş 2000: 76). Serindağ ve arkadaşlarının da (2006:1) belirttiği gibi "mezun olan öğrencilerin düzeyindeki inanılmaz düşüş, bu programın başarısız olduğunu" göstermektedir. Yabancı Diller Eğitimi Bölümlerinde bu aksaklıklar çok önemsenmelidir. Çünkü bu bölümlerde öğretmen yeterliliği açısından alan derslerinin önemli bir yeri vardır. Sekiz yıllık uygulamaya ilişkin araştırma sonuçları ve önerilerin göz önünde bulundurulmasıyla Yüksek Öğretim Kurulu tarafından programda bazı değişiklikler yapılmış ve 2006-2007 öğretim yılından itibaren yeni bir program uygulamaya konulmuştur. Ancak öğretim elemanı arkadaşlarla yaptığımız ilk değerlendirmede, yeni programın da Almanca Öğretmenliğinin temel sorunlarını göz önünde bulundurmadığı sonucuna varılmıştır. Çünkü bu bölümlere İngilizce puanıyla gelen öğrencilerin dil sorunu vardır. Öğrencilerin dil bilgi ve becerilerini yükseltmeye yönelik dersler artırılmamıştır. Öğrenci "alan"da çok yetersizken, "genel kültür" dersleri abartılmıştır.

Daha etkin ve başarılı programların geliştirilmesi, mevcut programın incelenip değerlendirilmesiyle olanaklıdır. Program uygulamalarında aksamalar varsa, bu programın geliştirilmesi bir gereksinim olarak ortaya çıkar. Bu nedenle program geliştirme çalışmalarının temelinde mevcut programların incelenmesi ve değerlendirilmesi görüşü yer almaktadır (De mî re! 1999: 103). Bir programın başarısı ve sürdürülmesi ancak sürekli geliştirilmesiyle olanaklıdır. Program geliştirme, eğitim programlarının tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve değerlendirme sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda yeniden düzenlenmesi sürecidir (Erden 1998:4). Almanca Öğretmenliği Bölümlerinde uygulanan programın, dünyadaki, Avrupa ve Türkiye'deki dil politikalarının gerisinde kalmaması, gelişmelere ayak uydurması açısından değerlendirilmesi ve geliştirilmesi bir zorunluluk olarak görülmektedir (Tapan 2003:199).

Bir öğretim programının başarısını etkileyen pek çok etken sayılabilir. Bu etkenler arasında öğrenci grubunun şüphesiz ki önemli bir yeri vardır.

Öğrenci grubunun ön bilgileri, koşulları, gereksinimleri, beklentileri ve hedefleri hem öğretim sürecinde hem de programın başarısında en büyük rolü oynar. Bu bakımdan 2006-2007 öğretim yılında bazı değişiklikler yapılarak Almanca Öğretmenliği Bölümlerinde uygulanmaya başlanan programın öğrenci görüşleri ışığında değerlendirilmesi, programın geliştirilmesine yönelik çabaların önemli bir parçası olarak ortaya çıkmaktadır.

Amaç

Bu çalışmada Eğitim Fakültelerinin Almanca Öğretmenliği Programına ilişkin öğrenci görüşlerinin belirlenmesi ve bu görüşler ışığında 2006-2007 öğretim yılında yapılan değişikliklerin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda yapılan değişiklikler önceki programın aksayan yönlerini tamamlamada yeterli midir? Öğrencilerin beklentilerine uygun mudur? gibi sorulara yanıt aranacaktır. Değerlendirme çerçevesinde önce öğrencilerin genel özellikleri belirlenecek, daha sonra programın içeriği, öğretim ve ölçme değerlendirme süreçleri üzerine öğrencilerin görüşleri çözümlenmeye çalışılacaktır. Yeni uygulamaya konulan programın öğrenci grubunun koşul, gereksinim ve hedeflerine uygun olup olmadığının belirlenmesi, eksik ya da aksayan yönleri varsa bunların giderilmesi için öneriler geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın yöntemi betimsel araştırma modelidir. Öğrenci görüşlerinin daha açık, somut ve istatistiksel olarak elde edilmesi için en uygun veri toplama aracının anket çalışması olduğu öngörülmektedir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2005-2006 öğretim yılında Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Almanca Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim gören 173 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem

grubu ise 2. 3. ve 4. sınıflarda öğrenim gören öğrenciler arasından seçkisiz yöntemle belirlenen (60) altmış öğrencidir. Örneklem, ana kitleyi oluşturan öğrenci sayısının yüzde 34'ünü oluşturmaktadır.

Sınırlılıklar

Araştırma, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Almanca Öğretmenliği Anabilim Dalında 2005-2006 öğretim yılı bahar yarısında öğrenim gören ve adı geçen programın uygulanmasına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla geliştirilen ölçekteki önermelerle sınırlıdır. Bu çalışma ile ortaya çıkan bulgular, adı geçen program öğrencileriyle sınırlıdır.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Bu araştırma için Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Alman Dili ve Eğitimi Anabilim Dalında aynı amaçla hazırlanan ve uygulanmakta olan bir anket ölçeği kullanılmıştır. Kırk yedi sorudan oluşan ölçek kişisel bilgiler, programla ilgili genel sorular, öğretim süreçlerine ve ölçme ve değerlendirmeye ilişkin sorulardan oluşmaktadır. Öğrenci görüşlerinin belirlenmesi amacıyla geliştirilen ölçek likert tipi bir ölçek olup, sorular karşısındaki seçeneklerde beşli, dördü ve üçlü olmak üzere farklı derecelendirmeler yapılmıştır. Ayrıca *diğer* seçeneğinin karşısına öğrencilerin görüş ve önerilerini yazmaları istenmiş ve bunlar da özenle değerlendirmeye alınmıştır. Ölçek örneklem grubuna sınıf ortamında uygulanmıştır. Anketten elde edilen veriler SPSS 12.0 programıyla

çözümlenerek frekans ve yüzdeleri üzerinden değerlendirilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Araştırmadan elde edilen bulgular dört başlık altında değerlendirilip yorumlanacaktır.

1.Almanca Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Genel Özellikleri

Bölümümüze ortaöğretimde alanı yabancı dil olan ve ÖSS yabancı dil sınavında başarı gösteren öğrenciler yerleştirilmektedir. Araştırmaya katılanların yüzde 63,3' ü bayan, yüzde 36,7' si erkek öğrencidir. Bu oranlar aslında bölümdeki cinsiyet dağılımının da bir göstergesidir. Bölümü daha çok bayan öğrenciler tercih etmektedir. Öğrenci kaynağımızla ilgili soruya verilen yanıtlara göre ilk sıralarda yüzde 56,7 ile Anadolu Lisesi ve yüzde -35 ile genel liseler gelmektedir. Lise mezuniyet derecelerindeki durum, öğrencilerimizin yüzde 55' inin pekiyi derecesyle, yüzde 33' ünün iyi derecesyle liseyi bitirdiklerini ve başarılı bir ortaöğretim geçmişi olduklarını göstermektedir. Almanca Öğretmenliğini tercih sıralamaları; ilk beş tercih arasında yazanlar yüzde 23,3 , beş ve onuncu tercih arasında seçenler yüzde 46,7 , on ile on beşinci tercih arası yüzde 15, on beşinci tercihten sonra seçenlerin oranı ise yine yüzde 15 olarak görülmektedir. Bu sonuçlara göre öğrencilerimizin büyük çoğunluğu bölümü ilk on tercih arasında seçerek gelmişlerdir.

Almanca Öğretmenliğini seçmelerinde hangi etmenlerin ne derece etkili olduğu aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 1. Öğrencilerin Almanca Bölümünü Tercih Nedenleri

%	Çok etkili oldu	Etkili oldu	Biraz etkili Oldu	Az etkili oldu	Hiç etkili olmadı
1. Öğretmen olma isteği	65.0	23.3	8.3	1.7	1.7
2. İş garantisi	25.4	30.5	11.9	22.0	10.2
3. Çalışma koşulları (yarım gün, yaz tatili)	35.6	20.3	20.3	10.2	13.6
4. Ailemin isteği	8.5	23.7	13.6	18.6	35.6
5. Bir yıl daha boşta kalmamak	41.7	26.7	11.7	6.7	13.3
6. Üniversite diploması almak	34.5	22.4	13.8	13.8	15.5

7. Turizm, çevirmenlik vb. işlerde çalışabilme olanağı	35.6	30.5	11.9	8.5	13.6
8. Diğer (Lütfen belirtiniz).....					

Öğrencilerimizin büyük çoğunluğu diğer seçeneğini de işaretleyerek şu fikirleri belirtmişlerdir: "Kırk kredilik İngilizce dersi verilmesi / İngilizce öğretmeni de olabilme olanağı / 2. Yabancı dil öğrenmek için/ Daha düşük yabancı dil puanıyla kazanıldığı için"

Tablo 1 'deki verilere göre öğrencilerimizin bölümü seçmesinde öğretmen olma, boşta kalmama, çalışma koşulları, yabancı dil ile ilgili başka işlerde de çalışabilme gibi etmenler çok etkili olmaktadır. Öğrenciler bölümü bilinçli olarak seçmekte ve aile isteği gibi dış etmenler önemli bir rol oynamamaktadır. Ancak burada "diğer" maddesi ile ilgili bir açıklama yapma zorunluluğu var: Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Almanca Öğretmenliği Programında seçmeli ikinci yabancı dil olarak kırk kredilik İngilizce dersi programı yürütülmekte ve bu güne dek bu programı bitirenlerin çoğu İngilizce öğretmeni olarak atanmış bulunmaktadır. Bu nedenle "İngilizce öğretmeni de olabilme olanağı" açıklamasının yapılması yerinde ve anlamlıdır. Çünkü kırk kredilik İngilizce programı uygulamasından önce bölümümüz öğrenci sayısında çok önemli oranda düşme yaşanmıştı. Öğrencilerimizin adı geçen program nedeniyle bölümü tercih etmelerinin Almanca öğretimine çok yönlü etkileri olması kaçınılmazdır. Bu konuda araştırmalar yapılması ve olası etkilerin olumlu yöne yönlendirilmesi bir zorunluluk olarak ortaya çıkmıştır.

Bölüm öğrencilerimizin ders dışı sosyal ve kültürel etkinliklere katılımını ölçmeye ilişkin anket soruları ile onların kültürel alt yapıları hakkında fikir yürütülmesi amaçlanmıştır. Öğrencilerimizin ders amacıyla okudukları dışında Almanca kitap okuyanların oranı yüzde 33,3 tür. En son okuduğunuz Almanca kitap sorusuna verilen yanıtlar, Almanca kitap okuma oranlarının daha da düşük olduğunu göstermektedir. Çünkü bunların çoğu derslerde işlenen kitaplardır. "Das Parfüm/ Die

Verwandlung/ Der Prozeß / Die Straße ohne Erde / Heilige Samstag / Die zweite Ehe / Das Bild ohne Rahmen / Das zweite Gedächtnis / Fischer und seine Frau / Unheimliche Begegnungen / Das Fräulein von Scuderi" Öğrencilerimizin okudukları Türkçe kitaplar ise şöyle sıralanmaktadır! "Metal fırtına/ Sofi'nin dünyası/ Bilinmeyen kadın/ En uzun gece/ Davinci şifresi/ Şu Çılgın Türkler/ Kavgam/ Ölü zaman gezginleri/ Piedro ırmağının kıyısında/ İtirafımlarım/ Rüya roman/ Canistan/ Yarım haziran/ Vadideki zambak/ Git kendini çok sevdirmeden/ Babalar ve oğulları/ Harry Potter/ Denklik yasası/ Kızıl soruşturma/ Digital Kale/ Yüzbaşının kızı/ Kendi dünyamıza doğru/ Kız kulesindeki Kızılderili/ Olumlu düşünmenin yolları/ Tavuk suyuna çorba/ Büyük umutlar/ Mürebbiye/ Sefiller/ Deliliğe övgü/ Bay Pipo/ Ufak şeyler/ Birgünf Silahlara veda, v.d. "

Okunan Türkçe kitaplara bakıldığında geniş bir yelpaze çizildiği görülüyor. Hemen hemen her öğrenci ders dışında Türkçe kitap okumaktadır. Öğrencilerimizin kitap okuma alışkanlığının bulunduğu görülüyor. Bu durumda ders dışında Almanca kitap okuma oranlarındaki düşüklüğün nedenleri iyi değerlendirilmelidir. Kitap okumanın yabancı dil öğrenmede en etkili araçlardan biri olduğunu düşünürsek, yeterince Almanca kitap okumayan öğrencilerin yabancı dil başarısı da düşük olacaktır.

Öğrencilerimizin yalnızca yüzde 23.3'ü spor, müzik, tiyatro gibi herhangi bir sosyal etkinliğe katılmaktadır. Bu oranın düşük olmasında çevresel ve alt yapısal farklı dış etkenler sayılabilir. Sosyal etkinlikler de öğrencinin başarısının artmasında önemli bir rol oynar.

2. Programla İlgili Öğrenci Değerlendirmeleri

Öğrencilerin programla ilgili görüşleri üç başlık altında ele alınacaktır.

a)Programın Hazırlanmasına İlişkin Görüşler

Tablo 2. Programın Hazırlanmasına İlişkin Öğrenci Görüşleri

%	Tamamen dikkate alınmalı	Çoğunlukla dikkate alınmalı	Dikkate alınmalı	Çok az dikkate alınmalı	Hiç dikkate alınmamalı
1. Konunun uzmanı öğretim elemanları hazırlamalı	86.2	5.2	8.6		
2. Her eğitim fakültesi kendi programını hazırlamalı	58.6	20.7	17.2		3.4
3. Fakülteler arası işbirliğiyle hazırlanmalı	27.6	17.2	37.9	12.1	5.2
4. YÖK herkesi bağlayıcı program hazırlamalı (şimdiki gibi)	9.4	9.4	26.4	24.5	30.2
5. YÖK ve MEB birlikte hazırlamalı	22.8	15.8	24.6	19.3	17.5
6. Öğrenciler hazırlamalı	7.0	8.8	40.4	14.0	29.8
7. Kim hazırlarsa hazırlasın komisyonda öğrenci bulunmalı	39.0	13.6	27.1	10.2	10.2
8. Diğer (Lütfen belirtiniz)					

Programın hazırlanması ile ilgili öğrenci görüşleri Tablo 2'ye göre en çok şu noktalarda yoğunlaşmaktadır: Ankete katılanların yüzde 86.2'si programın konunun uzmanı akademisyenler tarafından hazırlanması gerektiğini düşünmektedir. Diğer seçeneğindeki açıklamalar d'd(" Diğer ülkelerin programları incelenmeli/ geçmiş yıllarda elde ..dilen deneyimler değerlendirilmeli) yine akademisyenlerin izlemeleri gereken yola ilişkin olarak yazılmıştır. Program hazırlanmasında asıl tartışılmalı konulardan birisi olan, "her Fakülte kendi programını hazırlamalı" (%58.6) ya da "Fakülteler arası işbirliği dikkate alınmalı" (%37.99 görüşlerinden birincisinin daha fazla benimsendiği görülmektedir. Yine bu tartışmaya ilişkin olarak YÖK tarafından herkesi bağlayıcı bir program hazırlanması öğrenciler tarafından desteklenmemektedir. Öğrencilerimizin yüzde 30'u bu düşüncenin hiç dikkate alınmaması gerektiğini belirtirken, yüzde 24.5'i çok az dikkate alınabileceğini, yüzde 26.4'ü de YÖK tarafından bağlayıcı bir programın dikkate alınabileceği görüşünü ortaya koymaktadır. Bu verilere göre öğrencilerin düşünceleri, programın hazırlanmasında YÖK'ün görüşünün de göz önünde bulundurulması gerektiği, ancak şimdiki gibi bağlayıcı bir programın uygun bulunmadığı biçiminde yorumlanabilir. Programın hazırlanmasında öğrenci görüşlerinin dikkate alınması yönündeki veri yüzde 40.4'tür. Öğrenciler

programın kendileri tarafından hazırlanmasına olumsuz bakarken, kendi durumlarının göz önünde bulundurulmasının gereği üzerinde durmaktadırlar. Uygulamada da zaman zaman dile getirilen bu değerlendirme, öğrencilerimizin Almanca'yı ikinci yabancı dil olarak öğrenmelerine ilişkin olup, programda bu durumun göz önünde bulundurulması gerektiği düşüncesine dayanmaktadır. Anketin diğer seçeneğinde bu konuda yazılan "Öğrencilerin Almanca'yı ikinci yabancı dil olarak öğrendikleri göz önünde bulundurulmalı" görüşü bu düşüncüyü desteklemektedir. Bilindiği gibi öğrencilerimiz birinci yabancı dil olarak İngilizce öğrenmektedirler. Almanca Öğretmenliği Bölümündeki program öğrencilerin İngilizce önbilgilerinden yararlanabilecekleri bir biçimde hazırlanmalıdır. Bu durum dünyada yabancı dil öğretiminde uygulanmaya başlanan çok dillilik anlayışına dayalı modelle örtüşmektedir. Böylece hem Almanca'ya yakın olan İngilizce aracılığı ile öğrenme daha etkin biçimde yürütülebilir, hem de yabancı dil öğretmenlerinin çok dilli olarak yetiştirilmesine zemin hazırlanmış olur.

Tablo 2'deki verilere ilişkin son olarak şu saptama yapılabilir: program kim tarafından hazırlanırsa hazırlansın, hazırlama komisyonunda mutlaka öğrenci temsilcisi bulunmalıdır (% 77.9). Öğrenciler bütün diğer süreçlerde olduğu gibi, öğrenim görecekları programın hazırlanmasında da

yer almak ve görüş bildirmek istemektedirler,

b) Programın Amaçlarına İlişkin Görüşler

Bu bölümde öğrencilere hem mevcut programın değerlendirilmesine yönelik, hem de yeni programın hazırlanmasında göz önünde bulundurulması gereken ölçütlere ilişkin sorular yöneltilmiştir. "Nitelikli bir öğretmenin sahip olması gereken mesleki davranışlar Almanca Öğretmenliği programında ne derece yer almaktadır?" sorusuna yüzde 41.7 genellikle, yüzde 25.0 tamamen, yüzde 21.7 az olarak yanıt verilmiştir. Bu verilere göre öğrenciler 2006-2007 öğretim yılına dek uygulanan programı, 'öğretmenlik meslek formasyonu açısından yeterli bulmaktadır. Öğrencilerin bu düşünceleri programla ilgili yukarıda ele alınan değerlendirmelerle örtüşmektedir.

"Eğitiminiz süresince okulda almış olduğunuz dersler aşağıdaki alanlardan hangisine daha çok yöneliktir?" sorusuna verilen yanıtlar, bilgi yüzde 85.0, beceri yüzde 1.7, değer-tutum yüzde 13.3 biçimindedir. Öğrencilere göre mevcut programın tamamen bilgi yüklemeye dönük olduğu söylenebilir. Beceri geliştirme söz konusu değildir.

Oysa bu bağlamda yöneltilen " iyi bir öğretmenin öncelikle sahip olması gereken mesleki tutum ve davranış hangisidir?" sorusu, yüzde 45.0 iletişim becerisi, yüzde 38.3 Almanca ve Türkçe dilsel bilgi ve beceriler, yüzde 11.7 yöntem bilgisi olarak yanıtlanmıştır. Öğrencilere göre mesleki tutum ve davranış daha çok beceri boyutunda ele alınmakta ve mevcut programın bilgi yüklemeye özelliği eleştirilmektedir. Aynı şekilde yeni programda da bilgi yüklemeye özelliğinin değiştirildiğine ilişkin bir saptama yapılamamaktadır.

"Almanca Öğretmenliği Programında amaçlar saptanırken hangi ölçütler dikkate alınmalıdır?" sorusu, yüzde 46.6 öğrencinin temel ihtiyaçları, yüzde 24.1 toplumsal fayda, yüzde 17.2 bilimsel ve teknolojik gelişmeler biçiminde yanıtlanmıştır. Programın pragmatik amaçlara yönelik olması istenmektedir. Günlük yaşamla örtüşmeli, öğrencinin işine yaraymalı ve toplumsal fayda gözetilmelidir. Aşağıdaki tabloda "Almanca öğretmenliğini bitiren bir öğrenci aşağıdaki davranışları sizce hangi ölçüde kazanmalıdır?" sorusu yöneltilmektedir

Tablo 3. Programın Kazandırması Beklenen Davranışlar

	<i>Tamamen</i>	<i>Çoğunlukla</i>	<i>Biraz</i>	<i>Çok az</i>	<i>Hiç</i>
<i>1. Öğrencilerin her türlü gelişmelerine yardımcı olmalı</i>	66.7	23.3	10.0		
<i>2. Bulduğu çevrenin, ülkenin, dünyanın sorunlarıyla ilgilenmeli</i>	36.7	38.3	23.3		1.7
<i>3. Boş zamanlarını en yararlı şekilde değerlendirmeli</i>	58.3	25.0	15.0		1.7
<i>4. Uygulamada gerekli olan yıllık, ünite ve planları yapma bilgi ve becerisini kazanıp, bunlardan yararlanma yollarını bilir</i>	60.0	30.0	10.0		
<i>5. Öğrencileri, öğretmen arkadaşları, okul personeli ve velilerle diyalog kurmalı ve onlarla işbirliği yapmalı</i>	71.7	20.0	6.7	1.7	

Tablo 3'te yer alan veriler, yukarıdaki 'iyi bir öğretmenin sahip olması gereken mesleki tutum ve davranış' sorusuna verdikleri yanıtları desteklemektedir. 'Öğrencilerin gelişmelerine

yardımcı olma' yüzde 66.7, 'içinde bulunduğu toplumun sorunlarıyla ilgilenme ve çözümlerine katkı sağlama' yüzde 36.7 tamamen ve yüzde 38.3 çoğunlukla, 'boş zamanlarını en iyi şekilde

değerlendirme' yüzde 58.3, 'öğretmenlik meslek becerilerini kazanma' yüzde 60.0, 'işbirliği içinde uyumlu çalışma' yüzde 71.7 olarak yanıtlanmıştır. Bu davranışların kazanılması, bilgi aktarımından

çok, beceri geliştirme ile olanaklıdır. Dolayısıyla program önceki biçimiyle bu davranışların kazanılmasında yeterli görülmemektedir.

c) Programın İçeriğine İlişkin Görüşler

Tablo 4.Almanca Öğretmenliği Programında Yer Alan Derslerin Yeterlik Düzeyleri

	Tamamen yeterli	Yeterli	Biraz yeterli	Çok az yeterli	Hiç yeterli değil
1. Genel kültür dersleri	-	11.7	16.7	35.0	36.7
2. Öğretmenlik meslek bilgisi dersleri	16.7	46.7	21.7	8.3	6.7
3. Alan dersleri	11.7	36.7	28.3	15.0	8.3

Tablo 4'teki verilere göre öğrenciler genel kültür derslerini yetersiz bulurken meslek bilgisi derslerini yeterli, alan bilgisi derslerini de kısmen yeterli olarak değerlendirmektedir. Buradaki 'genel kültür dersleri' kavramını biraz açmak gerekir. Bölümümüzün bulunduğu üniversite Türkiye'nin doğusunda yer almakta olup, büyük kentlere ve kültür merkezlerine oldukça uzaktadır. İçinde bulunulan sosyal çevrede kültürel etkinlikler çok kısıtlıdır. Bu uzaklık ve kısıtlı olma durumu, öğrencilerin genel kültür ve iletişim konusunda daha hassas olmaları sonucunu doğurmaktadır.

Genel kültür derslerinin yalnızca Türk Dili ve İnkılap Tarihi gibi derslerden oluşmaması gerekir. Eski programda öğrencilerin ilgi ve becerilerini geliştirmeye yönelik seçmeli dersler uygulanmamakta, ayrıca Almancanın anadili olarak konuşulduğu ülkeler hakkında ülke bilgisi dersleri de bulunmamaktadır. Bu noktada yeni programda yerini alan Ülke Bilgisi dersi beklentilere yanıt veren olumlu bir gelişme olarak gösterilebilir. Genel kültür dersleri, ilgi ve beceri geliştirme dersleri olarak değerlendirilmelidir

Tablo 5. Programdaki Derslerin İçeriklerine İlişkin Değerlendirmeler

	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Biraz katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
1. Ansiklopedik bilgi (ezber)	36.7	31.7	20.0	10.0	1.7
2. Mesleğe dönük	20.3	22.0	32.2	16.9	8.5
3. Araştırmaya dönük	10.2	18.6	28.8	30.5	11.9
4. Uygulamaya dönük	10.5	24.6	29.8	22.8	12.3
5. Başka (belirtiniz)					

Tablo 5'i çok genel bir gözlemlerle ele alırsak; dersler ansiklopedik bilgilerle dolu ifadesine yüzde 36.7 ile tamamen katılıyoruz, mesleğe dönük ifadesine yüzde 32.2 ile biraz katılıyoruz, araştırmaya dönük görüşüne yüzde 30.5 ile katılmıyoruz, uygulamaya dönük görüşüne de yüzde 29.8 ile biraz katılıyoruz. Bu veriler

programın ezberci olduğunu, ezbere bilgi yüklemeyi zorladığını ve uygulamaya dönük olmadığını göstermektedir.

"Programda yer alan dersler Almanca öğretmenliği için gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandıracak nitelikte midir?" sorusuna verilen yanıtlar, yüzde 18.3 evet, yüzde 56.7 kısmen, yüzde

25.0 hayır biçimindedir. Bu verilere göre, programda yer alan dersler hakkında aslında olumlu bir düşünce gözlenmekte, ancak uygulamada bir sorun olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü "gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandıracak nitelikte değilse, en önemli neden hangisidir?" biçimindeki tamamlayıcı bir soruya verilen yanıtlar, yüzde 33.3 'amaçlara uygun olmayan derslerin programda bulunması', yüzde 27.5 'derslerin uygulamaya yönelik olmaması' olarak elde edilmiştir. Bazı derslerin içeriği amaca uygun bulunmamaktadır, ya da dersin işlenişi ile asıl amacı birbirinden farklı olmaktadır. Program değişikliği yapıldığı dönemde gözlenen bir sorun da, programa yerleştirilen yeni bir dersi yürütecek uygun ve hazır öğretim elemanının bulunmaması olarak yaşanmıştır. Bazı dersler alanı dışında öğretim elemanı tarafından yürütülmek zorunda kalınmakta, böylece bu derslerin içeriği amacına tam uygun olarak verilememektedir. Standart program uygulamalarının kaçınılmaz olarak ortaya çıkardığı bir sorun olan bu durum, ancak bölümlerin akademik kadrosunun güçlendirilmesiyle düzeltilebilir.

Haftalık ders saati açısından öğrencilere göre bir sorun bulunmamaktadır. Yüzde 56.7 oranda ders saatinin fazla olmadığı yönünde görüş belirtilmiştir. Fazla bulanların oranı ise yalnızca yüzde 6.7'dir.

Derslerin yarıyıllara göre dağılımı hakkındaki düşünceler şöyledir: ' yarıyıllara göre dağılımda bazı derslerde bütünlük var, bazılarında yok' (% 52.5), 'derslerbirbirini tamamlar biçimde yarıyıllara dağıtılmıştır' (% 33.9), 'dersler birbirinden kopuk biçimde yarıyıllara dağıtılmıştır' (% 11.9). Bazı derslerin yarıyıllara dağılımına yönelik bir olumsuzluk gözlenmektedir. Örneğin öğretmenlik meslek dersleri birbirini tamamlar biçimde dağıtılmamıştır. Okul deneyimi 1 dersi birinci sınıfta, Okul deneyimi 2 dersi dördüncü sınıfta yer almaktadır. Öte yandan seçmeli dersler konusunda da, diğer derslerle ilgili bir bütünlük kaygısı taşınmamakta, bu dersler belirlenirken bölümdeki öğretim elemanlarının özellikleri göz önünde bulundurulmaktadır.

Uyguladığımız ankette, Almanca Öğretmenliği Programında yer alan derslerin listesi verilmiş ve

öğrencilerden bu derslerin programda olmasını istemediklerinin başına (-), ders saatinin artırılmasını istediklerinin başına (+) koymaları istenmiştir. Bu bölümde elde edilen veriler şöyledir: hazırlık sınıfında dil becerisini geliştirmeye yönelik bütün derslerin artırılması istenmektedir. Diğer sınıflarda ise, Gramer, Konuşma, Okuma, Yazma ve Çeviri derslerinin bütün yarıyıllarda yer alması ve ders saatinin artırılması görüşü ortaya çıkarılmıştır. Eski programda Gramer dersi yalnızca birinci sınıfta ve üç saat yer alırken, diğer dersler de farklı yarıyıllara dağıtılmıştır. Yeni programda Gramer dersi bir yarıyıl artırılmıştır. Ancak bu yeterli değildir. Çünkü özellikle Almanca'yı İngilizceden sonra ikinci yabancı dil olarak öğrenen Almanca bölümü öğrencileri için, programda yukarıdaki görüşlerin dikkate alınması gerekir. Programda yer alması uygun bulunmayan dersler ise, Türkçe Dilbilgisi, İnkılap Tarihi, Materyal Geliştirme, Temel Bilgi Teknolojileri olarak sıralanmaktadır. Bu derslerden özellikle Türkçe Dilbilgisine yönelik isteksizliğin iyi yorumlanması gerekir. Çünkü yabancı dil öğrenmede başarının temel taşlarından birisi, anadilindeki yeterliliğidir. Adı geçen dersin işlenişi yeniden gözden geçirilebilir ve yeni öğrenilen dil ile karşılaştırmalı olarak yürütülürse, bu dersten daha çok yararlanılabilir. Öbür şekilde öğrencilerin önbilgilerinin yinelenmesinden öteye geçemez.

Programda yer alan derslerle ilgili en ilginç saptama, öğrencilerin seçmeli ikinci yabancı dil olarak aldıkları İngilizce derslerini her yarıyıl ve ders saati artırılmış olarak almak istemeleridir. Bu durum iki açıdan değerlendirilebilir. Birincisi öğrencilerin kırk kredilik İngilizce dersini alarak İngilizce öğretmeni olabilme düşüncesi, ikincisi ise programın çok dillilik ilkesine göre yapılandırılması gerektiği görüşü. Programın çok dillilik ilkesine uygun olarak geliştirilmesi düşüncesi, desteklenmesi gereken bir görüştür. Bu anlayış günümüzde bütün dünyada benimsenmekte ve geliştirilmeye çalışılmaktadır. Ancak Almanca bölümünde okuyarak İngilizceye ağırlık verme ve yoğun biçimde İngilizce dersi alma isteği, Almanca bölümünün temel ilkelerine zarar verebilecek bir özellik taşımaktadır. Bu anlayış, İngilizceden sonra

ikinci yabancı dil olarak öğrenilmek durumunda olan Almancanın öğrenim ve öğretim sürecine zarar verebilir. Almanca öğretmenliği programından mezun olanların öncelikle iyi bir Almanca

öğretmeni olması için çaba gösterilmesi gerekir. Bu açıdan bakıldığında yeni programda ... ve ... yarıyıllarda seçmeli ikinci yabancı dil derslerinin yer alması olumlu bir durumdur.

3. Öğretim Sürecine İlişkin Değerlendirmeler

Tablo 6. Uygulanan Yöntem ve Teknikler

	<i>Her zaman</i>	<i>Sıkça</i>	<i>Ara sıra</i>	<i>Hiç</i>
<i>1. Anlatım</i>	55.0	23.3	20.0	1.7
<i>2. Soru-yanıt</i>	6.7	33.3	50.0	10.0
<i>3. Tartışma</i>	8.3	3.7	56.7	31.7
<i>4. Problem çözme</i>	7.3	7.3	32.7	52.7
<i>5. Deney-gözlem</i>	3.6	9.1	7.3	80.0
<i>6. Rol oynama</i>	3.5	3.5	36.8	54.4
<i>7. Grup çalışması</i>	6.8	20.3	45.8	27.7
<i>8. Diğer (belirtiniz)...</i>				

Tablo 6'da derslerde uygulanan yöntem ve teknikler yer almaktadır. Burada en göze çarpan veriler; 'anlatım' yüzde 55.0 *her zaman*, 'soru-yanıt' yüzde 50.0 *ara sıra*, 'tartışma' yüzde 56.7 *ara sıra*, 'problem çözme' yüzde 52.7 *hiç*, 'grup çalışması' yüzde 45.8 *ara sıra*. Bu verilere göre derslerin kuramsal olarak işlendiği, öğreticinin ön planda ve öğrencilerin dinleyici konumunda olduğu, araştırmaya fırsat verilmediği, rol yapma ve grup çalışması gibi etkinliklere çok az yer verildiği ortaya çıkmaktadır. "Derslerin işlenmesine etkin olarak katılıyor musunuz?" sorusuna yüzde 23.3 evet, yüzde 60.0 kısmen, yüzde 16.7 hayır yanıtı verilmiştir. Derse katılım biçimleri genel olarak soru sorma, alıştırmaları yapma ya da metin çözümlenmede söz alma biçiminde olmaktadır. Derse etkin olarak katılmayanlar bunun nedeni olarak 'Almanca bilgisindeki yetersizlikleri'ni belirtmişlerdir.

Dersin nasıl işlenmesi gerektiğine yönelik soruya, 'öğretim elemanı geri planda kalmalı, yol gösterici olmalı, öğrenci aktif olarak konuları araştırmalı ve sunmalı' fikri yüzde 63.5, 'öğretim elemanı anlatmalı, öğrenciler dinlemeli' yüzde 13.8 yanıtı alınmıştır. Diğer seçeneğinde ise öğrencilerin yüzde 17.2'si şu açıklamaları yapmışlardır: *Öğretim*

elemanları ve öğrenciler arasında uçurum olmamalı, sürekli işbirliği ve fikir alışverişinde bulunulmalı / Hem öğrenci hem öğretmen aktif olmalı, ders birlikte işlenmeli / Öğretmen öğrencilere projeler, araştırma ödevleri vererek derse güdülemeli- öğrenciler araştırma ve ödevlerini sunarak puan alabilmeli/ Öğretmen öğrencileri teşvik etmeli, yol göstermeli/ Öğrencilere daha fazla ders anlatma olanağı verilmeli

"Almanca bölümünde dersler hangi dilde işlenmeli?" sorusuna yüzde 13.3 sadece Almanca, yüzde 3.4 sadece Türkçe, yüzde 44.8 Almanca ve Türkçe birlikte, yüzde 37.9 dersine göre Almanca veya Türkçe yanıtları alınmıştır. En yüksek oran, ders dili olarak Almanca ve Türkçenin birlikte kullanılmasını öngörmektedir. Öğrencilerimizin bir yıllık hazırlık sınıfı sonunda yapılan sınavı başarsalar bile, kendilerini dersleri Almanca izleyebilecek düzeyde bulmadıkları anlaşılmaktadır. Türkçe yardımcı bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Öğrenci grubunun koşullarına göre bunun ayarlanması gerekir. Sürekli anadiline başvurmak 'dilbilgisi' gibi bazı yabancı dil konularının daha kolay anlaşılmasını sağlayabilir, ancak yabancı dilde konuşma, sesledin

ve kullanım becerilerinin gelişmesine engel oluşturabilir. Ayrıca on sekiz yaşın üzerindeki bu öğrenci grubunun yabancı dilde konuşma ve

sesletim alıştırmalarına çok gereksinimi vardır. Peki bunların sağlanabileceği araç-gereçler ne derece kullanılmaktadır?

Tablo 7. Derslerde Kullanılan Araç-gereçler

	<i>Her zaman kullanılıyor</i>	<i>Sıkça kullanılıyor</i>	<i>Ara sıra kullanılıyor</i>	<i>Hiç kullanılmıyor</i>
<i>1. Temel ders kitabı</i>	75.4	17.5	7.0	
<i>2. Birden çok kitap ,sözlük vs</i>	8.6	29.3	56.9	5.2
<i>3. Fotokopi/ teksir</i>	50.0	31.7	15.0	3.3
<i>4. Not tutturma</i>	13.6	22.0	45.8	18.6
<i>5. Tepegöz</i>			8.8	89.5
<i>6. Slayt makinası</i>			3.5	94.7
<i>7 Tv/Video/VCD/Internet</i>		3.5	68.4	28.1
<i>8. Diğer (belirtiniz)...</i>				

Tablo 7'de derslerde kullanılan araç-gereçlerin oranları görülmektedir. En sık kullanılan araçlar; temel ders kitabı yüzde 75.4 her zaman, sözlük yüzde 56.9 ara sıra, fotokopi yüzde 81.7 her zaman, sıkça, not tutturma yüzde 45.8 ara sıra, TV-Video yüzde 68.4 ara sıra kullanılırken, tepegöz yüzde 89.5 hiç, slayt makinesi yüzde 94.7 hiç oranlarıyla derslerde neredeyse hiç kullanılmamaktadır. Bu oranlara göre Almanca Öğretmenliği Bölümünde dersler geleneksel bir sınıf ortamında yürütülmektedir. Öğretimin ön planda olduğu ve daha çok yazılı dil çalışmalarının yapıldığı bir süreç olarak uygulanmaktadır. Bu tür bir ders ortamında yetişen öğrenciler, okuma-anlama ve yazma becerilerinde göreceli olarak başarılı olurken, konuşmaya katılma, düşüncelerini sesli olarak ifade edebilme becerilerinde istenen düzeye ulaşamamaktadırlar. Çünkü yabancı dil uygulamaları yalnızca sınıf ortamıyla sınırlıdır ve sınıf ortamında da açıklamaların anadilinde

yapılması istenmektedir. Yabancı dil derslerinde anadilinin kullanılmasına yalnızca gerektiği durumlarda başvurulmalıdır. Oysa öğrencilerin açıklamalarına göre Alman Edebiyatı gibi birçok kültür dersi Türkçe işlenmektedir. Bu durum öğrencilerin tarih ve kültür bilgileri kapsamında iyi bir donanıma sahip olmalarına yardımcı olabilir, Ancak yabancı dil becerilerinin gelişmesine katkı sağlayamaz. Oysa kısa öykü, roman gibi yapıtların Almanca okunması öğrencinin yabancı dil edinimine büyük oranda katkı sağlar. Sözcük dağarcığı ve dil kullanım bilgilerini bu özgün yapıtlarla en üst düzeye çıkarabilirler. En temel sorunlarımızdan olan yabancı dilde konuşma becerisi, yalnızca konuşma derslerinin kapsamıyla sınırlı kalmamalı, diğer derslerle de desteklenmelidir. Derslerin daha etkileşimli işlenebilmesi için mutlaka farklı araç-gereçlerin kullanılması gerekmektedir. Böylece geleneksel ders biçimlerinin tek düzeliğine de son verilebilir.

4. Ölçme Değerlendirmeye İlişkin Görüşler

Tablo 8. Uygulanan Ölçme Değerlendirme Araçları

	Her zaman	Ara sıra	Hiç
1. Yazılı yoklama	81.7	15.0	3.3
2. Sözlü yoklama	10.5	63.2	26.3
3. Test	19.0	72.4	8.6
4. Ödev, sunu, proje	10.2	76.3	11.9
5. Diğer (belirtiniz)...			

Tablo 8'de görüldüğü gibi, Almanca Bölümünde yazılı yoklama türü sınavlar her zaman, sözlü yoklama, ödev, sunu ve test türü uygulamalar ise ara sıra yapılmaktadır. Bu uygulamaların öğrencilerin ölçme değerlendirmeye ilişkin beklentileriyle ne derece örtüştüğünün belirlenmesi amacıyla öğrencilere "sınavlarınızın nasıl yapılmasını istersiniz?" biçiminde bir soru yöneltilmiştir. Bu soruya verilen yanıtlar, yüzde 29.3 yalnızca yazılı, yüzde 1.7 yalnızca sözlü, yüzde 15.5 hem yazılı hem sözlü, yüzde 10.3 araştırma ödevi ve sunu, yüzde 43.1 sözlü+ yazılı+ araştırma ödevi olarak elde edilmiştir. Öğretim elemanlarının sınavlarda uyguladıkları ölçme teknikleriyle öğrencilerin beklentilerinin örtüşmediği söylenebilir. Çünkü sınavların yalnızca yazılı

yapılmasını isteyenlerin oranı yüzde 29.3 iken uygulamada bu teknik yüzde 81.7 olarak gerçekleşmektedir. Öğrencilerimiz sınavlarda yazılı, sözlü ve araştırma ödevinin birlikte uygulanmasını ve böylece çok yönlü bir değerlendirmeye olanak sağlanmasını istemektedirler. Yabancı diller bölümlerinde bütün becerilerin ölçülebilmesi, ancak bu tür karma ölçme araçlarıyla olanaklıdır. Dersin özelliğine göre ödev, sunu ve proje çalışmalarına yer verilmesi, öğrencilerin kendilerini yabancı dil ile ifade edebilmeleri için farklı yollar açacak, kısıtlamaları ve engelleri en alt düzeye indirecektir.

Ölçme ve değerlendirmede sınavda uygulanan teknikler kadar sınav sorularının niteliği de önemlidir. Sınavda yöneltilen sorularla ilgili şu değerlendirmeler yapılmaktadır:

Tablo 9. Sınav Sorularının Niteliğine İlişkin Görüşler

	Her zaman	Ara sıra	Hiç
1. Ezbere yöneliktir	77.6	22.4	
2. Uygulamaya, yöneliktir	5.6	46.3	48.1
3. Düşündürmeye yöneliktir	7.0	47.4	45.6
4. Fikrim yok			
5. Diğer....			

Sınavda yöneltilen soruların en ilginç özelliği, ezbere yönelik bilgileri ölçmeye yönelik olmasıdır. Öğrencilerin yüzde 77.6'sı sınav sorularını her zaman ezbere yönelik bulmaktadır. Bu durum yukarıda değinilen, derslerin ezbere yönelik ansiklopedik bilgi aktarma biçimindeki işleniş şeklinin devamı olarak değerlendirilebilir. Tıpkı derslerin işleniş gibi, sınavlarda da ezbere yönelik bilgi istenmekte, uygulamaya çok az yer verilmekte

ve böylece öğretmen adaylarının yaratıcılıkları ve yabancı dilde kendilerini serbestçe ifade edebilme becerilerinin gelişmesine engel olunmaktadır. Bu nitelikteki sınav soruları öğrencinin gerçek başarısını ölçemez. Öğrencinin ezberlediği bir konu rastlantısal olarak sınavda çıkarsa, yüksek not alabilir. Fakat bu not onun yabancı dilde gerçekten başarılı olduğunun göstergesi olamaz. Çünkü bu ansiklopedik bilgi yalnızca aktarılmak amacıyla

ezberlenmiştir, kalıcı değildir ve kullanımsal değeri de yoktur.

"Başarı durumunuzu nasıl görüyorsunuz?" sorusunun yanıtları, 'başarılıyım' yüzde 47.5 ve 'az başarılıyım' yüzde 47.5 seçeneklerinde yoğunlaşmaktadır. Öğrenciler kendilerini başarısız bulmuyorlar, ancak başarı düzeylerinin daha da artırılabilmesine ya da artırılması gerektiğine

inanıyorlar. Başarılarım olumsuz etkileyen faktörler arasında yüzde 53.3 ile 'Almanca derslere olan ilgisizliğim', yüzde 25.0 ile 'derslerin çok kuramsal olması', yüzde 13.3 ile 'öğretim elemanlarının dersteki yetersizliği' gibi veriler sıralanmaktadır. Öğrencilerin başarı düzeyleri hakkında Tablo 10'da daha ayrıntılı bilgiye ulaşılabilmektedir.

Tablo 10. Öğrencilerin Belirli Dil Becerilerindeki Başarı Düzeyleri

	<i>Çok başarılıyım</i>	<i>Başarılıyım</i>	<i>Az başarılıyım</i>	<i>Başarısızım</i>	<i>Çok başarısızım</i>
<i>1. Almanca konuşma</i>	10.0	46.7	40.0	1.7	1.7
<i>2. Okuduğunu anlama</i>	5.0	51.7	31.7	10.0	1.7
<i>3. Yazılı anlatım</i>	5.0	31.7	41.7	16.7	5.0
<i>4. Dinlediğini anlama</i>	36.7	46.7	16.7		
<i>5. Almanca Gramer</i>	11.7	46.7	33.3	8.3	
<i>6. Telaffuz (Ses bilgisi)</i>	1.7	23.3	48.3	18.3	8.3
<i>7. Sözcük bilgisi</i>	71.7	20.0	8.3		

Öğrencilerin belirli dil becerilerinde kendi başarılarını değerlendirdikleri Tablo 10'daki verilere göre, dinlediğini anlama yüzde (46.7), okuduğunu anlama yüzde (51.7), sözcük kullanımı yüzde (48.3), dilbilgisi yüzde (46.7) konularında kendilerinin başarılı olduklarını düşünmekte. Ancak telaffuz, sesbilgisi (48.3), yazılı anlatım (41.7) ve konuşma (40.0) becerilerinde değerlendirmeleri "az başarılıyım" yönündedir. Bu derslerden sesbilgisi ve konuşmadaki başarıları, birçok etken açısından öğrencilerin koşulları ele alındığında, dil edinimi ilkelerinin doğal bir sonucu

olarak değerlendirilebilir. Çünkü yetişkin bir öğrenci grubu için en zor alan, dilin sesle ilgili becerilerinin sergilendiği alandır. Ancak yazılı anlatım dersindeki başarı düşüklüğünün diğerlerinden ayrı ele alınıp, nedenlerinin iyi değerlendirilmesi gerekir. Konuşma becerisi ile yazılı anlatım becerilerindeki başarı, birbirinden farklı özelliklere dayanmaktadır. Bu durumda konuşma becerisinde başarılı olmayan bir öğrencinin yazılı anlatım dersinde çok iyi bir başarı elde etmesi için bir engel yoktur. Öyleyse bunun nedenleri iyi incelenmelidir.

5. 1998 ve 2006 Almanca Öğretmenliği Programlarının Karşılaştırılması

Tablo 11.Eski ve Yeni Programdaki Ders Kredilerinin Dağılımları

	<i>Alan Dersleri</i>	<i>Meslek Bilgisi</i>	<i>Genel Kültür</i>	<i>Toplam Kredi</i>
<i>1998 Alm. Öğrt. Programı</i>	94	31	18	143
<i>2006 Alm. Öğrt. Programı</i>	91	30	36	157

Tablo 11 incelendiği zaman Alan Dersleri ve Meslek Bilgisi derslerinde önemli bir değişiklik olmadığı, Genel Kültür derslerinin ise önemli oranda artırıldığı görülmektedir. Bu değişiklik

öğrencilerin, genel kültür derslerinin yetersiz olduğu yönündeki değerlendirmelerine (Bkz.Tablo 4) uygundur. Ancak alan bilgisi düzeyindeki düşüşü gidermede yararlı bir değişiklik olarak

görülemez. Çünkü programda yapılan değişikliklerin, alan dersleri ile ilgili temel sorunları çözme amacını taşımadığı, bunun yerine öğrencileri Kamu Personeli Seçme Sınavına (KPSS) hazırlamayı amaçladığı söylenebilir. Oysa

uygulamada karşılaşılan temel alan dersleri ile ilgili sorunlardır. Aşağıdaki alt başlıklar yeni programda yapılan değişiklikleri daha ayrıntılı olarak ortaya koymaktadır.

a) Programa Eklenen Yeni Dersler

Önceki programda bulunmayan ve 2006 programına eklenen dersler şöyle sıralanabilir:

- Almanca Dilbilgisi III
- Karşılaştırmalı Dilbilgisi
- Karşılaştırmalı Ülkebilgisi
- Bilim Tarihi
- Türk Eğitim Tarihi
- Etkili İletişim Becerileri
- Toplum Hizmet Uygulamaları
- İkinci Yabancı Dil

Programa eklenen bu derslerin tamamı temel eksikleri tamamlama amacını taşımaktadır ve öğrencilerin beklentileri ile örtüşmektedir. Özellikle Almanca Dilbilgisi dersinin programda her yarıyıl yer alması gerektiği konusundaki düşüncelerini yukarıda ele almıştık. Bu ders yalnızca bir yarıyıl artırılmıştır. Gerçi beklentiler ile tam örtüşmemektedir, ama yine de olumlu bir değişiklik olarak değerlendirilebilir. Çünkü Karşılaştırmalı Dilbilgisi dersi de Almanca Dilbilgisini pekiştirmeyi ve tamamlamayı öngören bir derstir. Karşılaştırmalı Ülkebilgisi eski programın temel eksiklerinden birisi idi. Gerek öğrencilerin Almancaya olan ilgilerinin artırılması, gerekse derslerin yalnızca kuramsal biçimde işlenmesiyle ortaya çıkabilecek tekdüzeliğin önlenmesi açısından önemli bir yenilik olarak değerlendirilebilir. Diğer dersler genel kültür dersleri olarak ele alınabilir ve öğretmen adaylarının kültür düzeyinin artırılmasına katkı sağlayabilirler.

Almanca Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin alt yapıları, koşulları ve gelecekteki mesleki uygulamalarında karşılaştıkları sorunları göz önüne aldığımız zaman, Almancanın ikinci yabancı dil olarak öğretilmesine ilişkin bir dersin yeni programda yer almamasının büyük bir eksiklik olduğu savunulabilir. Çünkü yetiştirdiğimiz Almanca öğretmeni adayları, öğretmenlik yapacakları okulda İngilizceden sonra Almanca ya da İngilizce ile birlikte Almanca derslerini vereceklerdir. Zorunlu ikinci yabancı dil olarak öğretilecek olan Almanca derslerinin kendine özgü koşulları, zorlukları ve kısmen de kolaylıkları olacaktır. Öyleyse öğretmen adaylarına İngilizceden sonra Almanca öğretiminin farklı özelliklerini göz önüne alan bir dersin verilmesi önemli bir gereksinim olarak ortaya çıkmaktadır. Çünkü Almancanın birinci yabancı dil olarak öğretilmesi ile ikinci yabancı dil olarak öğretilmesi arasında yöntemsel açıdan farklar olacaktır.

b) Adları Değiştirilen Dersler

Eski	Yeni
- Konuşma Becerileri	Sözlü İletişim Becerileri
- Öğretmenlik Mesleğine Giriş	Eğitim Bilimine Giriş
- Araştırma Becerileri	Bilimsel Araştırma Yöntemleri
- Kısa Öykü İnceleme ve Öğretimi	Edebi Metin İnceleme ve Öğretimi
- Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme	Almanca Ders Kitabı İncelemesi
- Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme	Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı

Bu derslerin kredilerinde ve içeriklerinde herhangi bir değişiklik olmamakta, yalnızca adları değiştirilmektedir. Eksiklerin giderilmesi amacını taşıyan bir program çalışmasında bu tür bir

değişikliğin önemi olmadığı söylenebilir. Çünkü programların uygulanmasında yaşanan sorunlar adlandırmalardan çok içerikle ilgili sorunlar olmaktadır.

c) Birleştirilen Dersler

İleri Okuma Becerileri ve İleri Yazma Becerileri yerine İleri Okuma ve Yazma Becerileri iki dönemlik bir ders olarak programda yerini almıştır.

d) Yeni Programda Uygulamadan Kaldırılan Dersler

- Türkçe Ses ve Biçimbilgisi
- Türkçe Tümcebilgisi ve Anlambilim
- Okul Deneyimi I
- Almanca-Türkçe Çeviri
- Türkçe -Almanca Çeviri
- Drama (Oyun) İnceleme ve Öğretimi
- Şiir İncelemesi ve Öğretimi

Eski programda olup da yeni programda kaldırılan bu derslerden "Türkçe Ses ve Biçimbilgisi" ve "Türkçe Tümcebilgisi ve Anlambilim" derslerinin yerine "Karşılaştırmalı Dilbilgisi" dersi getirilmiştir ve bu değişiklik önemli bir eksikliği ortadan kaldırmıştır. Ancak anadilinden yabancı dile ve yabancı dilden ana diline çeviri uygulamalarının yapıldığı ve öğrenilen yabancı dil bilgisinin uygulama alanı olarak kullanıldığı çeviri derslerinin programda yerini almaması temel bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Eski programda ikinci ve yedinci yarıyıllarda yer alan Okul Deneyimi derslerinden, ikinci yarıyıldaki Okul Deneyimi I dersi yeni programdan çıkarılmıştır. Bu dersin birinci sınıfta yer almış olması yoğun eleştirilere neden olmaktadır. Bölüme yeni gelmiş öğrencilerin okullara uygulamaya gönderilmesinin gereksiz bir ayrıntı olduğu düşünülüyordu. Bu açıdan yeni düzenlemenin uygulamada ortaya çıkan aksaklığı gidermeye yönelik olduğu söylenebilir.

Yeni programda farklı yarıyıllara yerleştirilen seçmeli alan bilgisi derslerinden yararlanılarak bu eksikliğin giderilmesi olanaklıdır. Böylece bölümlerin koşullarına ve gereksinimlerine göre seçmeli dersler değerlendirilebilir. " Drama (Oyun) İnceleme ve Öğretimi " ve "Şiir İncelemesi ve

Öğretimi" derslerinin bulunduğu yarıyıllarda da bu derslerin yerine "Seçmeli" alan bilgisi dersleri getirilmiştir. Bu da önemli bir değişiklik. Çünkü bölümlerin koşullarına göre alan bilgisi derslerinden gereksinim duyulanlar seçmeli derslerin yerine uygulanabilir.

Seçmeli derslerin yeni programda daha çok önemsendiği söylenebilir. Kredi saatinde önemli bir değişiklik olmasa da, yeni programda seçmeli derslerin sayısı artırılmıştır. Eski programda üçer saatlik beş seçmeli ders bulunmakta ve bunların hangi alanlarda uygulanacağı öngörülmemektedir. Yeni programda ise seçmeli ders sayısı yediye çıkarılmış ve bunlardan dördü alan bilgisi dersi, ikisi genel kültür dersi ve biri meslek bilgisi dersi olarak belirlenmiştir. Yukarıda değinildiği gibi yeni programa yeterince genel kültür dersi eklenmesinin yanında seçmeli derslerden de ikisinin bu alana ayrılması biraz abartılı bir durum olarak değerlendirilebilir. Bu dersleri bölümler alan ile ilişkili olacak biçimde düzenlerse daha yararlı sonuçlar alınabilir.

e) Programdaki Yerleri Değiştirilen Dersler

Eski programda Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersleri birinci ve ikinci yarıyıllarda okutulmakta idi. Yeni programda bu dersler son

sınıfta, yani yedinci ve sekizinci yarıyıllarda yer almaktadır. Genel kültür dersi olarak nitelenen bu derslerle ilgili yapılan değişiklik yerinde ve doğru bulunmaktadır. Çünkü böylece bir yandan öğrencinin birinci sınıfta kendi alan derslerine daha fazla yoğunlaşması sağlanabilir, öte yandan belirli düzeyde meslek eğitimi alan ve olgunlaşan, öğretmen adaylarıyla bu ders daha verimli gerçekleştirilebilir. İlgili öğretim elemanlarının deneyimlerine göre, fakülteye yeni başlayan bir öğrenci, ilk ve ortaöğretimi boyunca bir şekilde gördüğü bu dersle hemen birinci sınıfta karşılaşınca bir tekdüzelik yaşanmaktadır. Yeni programdaki bu değişiklik yaşanması olası bu tekdüzeliğin ortadan kaldırılmasına yardımcı olacaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Almanca Öğretmenliği programında okuyan öğrencilere uygulanan anketten elde edilen verilerin değerlendirildiği bu çalışmada ulaşılan sonuçlar ve bunlara ilişkin öneriler şöyle sıralanabilir:

Almanca Öğretmenliği Programında öğrenim gören öğrencilerin tamamına yakını ortaöğretimde birinci yabancı dil olarak İngilizce öğrenen, alanı yabancı dil olan ve ÖSS'den sonra yabancı dil sınavına İngilizceden girerek başarılı olan öğrencilerdir. Bunların bir kısmı ortaöğretimde İngilizcenin yanında ikinci yabancı dil olarak başlangıç düzeyinde Almanca dersi almıştır. Ancak büyük bölümü ilk kez bölümde Almanca öğrenmeye başlamıştır. Önceki yıllarda uygulanan programda olduğu gibi yeni programda da öğrencilerin bu özellikleri göz önünde bulundurulmamaktadır. Programda çok dillilik anlayışı benimsenmeli ve Almanca öğretilirken öğrencilerin İngilizce önbilgilerinden yararlanmalarına olanak sağlanmalıdır. Yeni program dilbilgisi dersini bir yarıyıl artırsa da, öğrencilerin söz konusu beklentilerine yanıt vereceği söylenemez. Çünkü alan derslerinde fazla bir değişiklik içermemektedir.

Hazırlık sınıfı uygulaması, İngilizcenin ardından öğrenilen Almanca için yeterli değildir. Temel dil

becerilerinin kazanılmasına yönelik alan derslerinin bütün yarıyıllarda yer alması gerektiği savunulmaktadır.

Öğrencilerimizin Almanca Öğretmenliği Bölümünü seçmelerinde, öğretmen olma, kırk kredilik seçmeli İngilizce dersi verilmesi, boşta kalmama, çalışma koşulları ve yabancı dil ile ilgili başka alanlarda iş bulabilme olanağı etkili olmaktadır. Öğrencilerin sosyal etkinliklere katılım oranı çok düşüktür. Bu konuda çevresel ve alt yapı eksiklikleri önemli rol oynamaktadır. Türkçe kitap okuma oranları yüksek olup, geniş bir yelpazede dağılım gösterdiği gözlenmektedir. Almanca kitap okuma oranları çok düşüktür, ders kitapları dışında neredeyse hiç Almanca kitap okunmamaktadır. Öğrencileri Almanca kitap okumaya yönlendirecek etkinlikler düzenlenebilir.

Almanca öğretmenliği bölümlerinde bugüne dek uygulanan program ve yeni uygulamaya konulan program, derslerin içeriği bakımından uygulamaya dönük değildir ve ezbere bilgi yüklemeyi zorlamaktadır. Bazı dersler uzman olmayan öğretiler tarafından yürütülmekte ve bu derslerin içeriği amacına tam uygun olarak verilmemektedir. Standart program uygulamasının ortaya çıkardığı bu sorun, ancak bölümlerin akademik kadrosunun güçlendirilmesiyle aşılabılır.

Derslerin çok kuramsal olarak işlendiği düşünülmektedir. Öğretiler ön planda ve öğrenciler dinleyici konumundadır. Derslerde grup çalışmalarına çok az yer verilirken, araştırmaya hiç fırsat tanınmamaktadır. Öğrenciler Almanca bilgilerinin yetersizliğinden dolayı, kuramsal olarak yürütülen derslere etkin olarak katılamamaktadır. Derslerin işlenmesinde öğretim elemanlarının yol gösterici olarak geri planda kalması, öğrencilerin aktif olarak derse katılmaya teşvik edilmeleri ve konulan araştırarak kendilerinin sunmaları tercih edilmektedir.

Dersler geleneksel bir sınıf ortamında yürütülmektedir. Ders kitabı dışında araç-gereç kullanılmayarak, dersler teknolojik olarak desteklenmemektedir. Derslerde daha çok yazılı dil çalışmalarının yapıldığı bir süreç uygulanmaktadır. Bu tür bir ortamda yetişen Almanca öğrencileri, okuma-anlama ve yazma becerilerinde göreceli

olarak başarılı olurken, konuşmaya katılma ve düşüncüklerini sesli olarak ifade edebilme becerilerinde istenilen düzeye ulaşamamaktadır. Başarının düşük olduğu alanlar, yabancı dilin kullanımına ilişkin alanlardır. Bu sonuca göre, uygulanmakta olan programın, öğrencileri dışarıdan gelen verileri algılamaya çalışan edilgen bir konuma sürüklediği, buna karşın üreticilik, yaratıcılık ve kullanım gibi etken becerilerin gelişmesini yeterince sağlayamadığı ileri sürülebilir. Programda yapılan değişiklikler bu yöndeki eksikliği gidermekten çok uzak görünmektedir.

Ölçme ve değerlendirmede öğreticilerin uyguladıkları tekniklerle öğrencilerin beklentileri örtüşmemektedir. Sınavlarda ezbere yönelik bilgi istenmekte, uygulamaya çok az yer verilmekte ve böylece öğretmen adaylarının yaratıcılıklarına ve yabancı dilde kendilerini rahatça ifade edebilme becerilerinin gelişmesine engel olunmaktadır.

Almanca bölümlerinde uygulanan kırk kredilik seçmeli İngilizce dersine ilgi çok fazladır. Bu durum yalnızca programın çok dillilik ilkesine göre yapılandırılmasına yönelik bir tercih olmayıp, İngilizce öğretmeni olabilme olanağının bir sonucu olarak değerlendirilmelidir. Böyle bir anlayış ve uygulama Almanca bölümünün temel ilkelerine zarar verebilecek bir özellik taşımaktadır. Yeni programda yerini alan üç yarıyılık İkinci Yabancı Dil dersi bu açıdan önemli bir yenilik olarak değerlendirilebilir. Uygulamada karşılaştırmalı olarak gerçekleştirilecek bu derslerde, Almancanın ikinci yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili deneyimlerin ortaya çıkarılmasına da özen gösterilmelidir.

Sonuç olarak tıpkı önceki programda olduğu gibi yeni programın da Almanca Öğretmenliğinin temel sorunlarını göz önünde bulundurmadığı ileri sürülebilir. Çünkü bu bölümlere İngilizce puanıyla gelen öğrencilerin dil sorunu varken, öğrencilerin dil bilgi ve becerilerini yükseltmeye yönelik derslerin artırılmadığı görülmektedir. Bunun yerine yalnızca bazı derslerin adları ve yerlerinin değiştirildiği, genel kültür derslerinin artırılmasıyla öğrencilerin kamu personeli sınavına hazırlanmasına yönelik düzenlemelerin yapılmış olduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Abalı, Ü. /Aktaş, T. (2000). Stellungnahme zum neuen Curriculum. *Berufsbezogene Deutschlehrausbildung*. Dokumentation Zum Workshop am 26./27.Mai 2000 İstanbul, 75-78
- Balcı, T. (1991). Der Fremdsprachenunterricht in der Türkei- Methodische und lerntheoretische Überlegungen. *Ankaraner Beiträge zur Germanistik.Dmsche Kultuininstitute* Ankara-İstanbul, 133-140
- Çakır, M. (2002).Die aktuelle Lage und Zukunftsperspektive des Deutschen als Fremdsprache in der Türkei. *Zeitschrift für interkulturellen Fremdsprachen Unterricht* .(Online),7 (2). www.spz.tu-darmstadt.de/proiekt_ejournal/jg_07_21beitrag/cakirl.html
- Demirel, Ö. (1999). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. PegemA. Ankara
- Erden, M. (1998).*Eğitimde Program Değerlendirme* Anı Yay. 3. Baskı
- Güler, G. (2000). Stellenwert der methodisch-didaktischen Lehrveranstaltungen in den reformierten Curricula der berufsbezogenen Deutschlehrausbildung. *Berufsbezogene Deutschlehre rausbildung*. Dokumentation zum Workshop am 26./27.Mai 2000 İstanbul, 81-89
- Sakarya-Maden, S. (2000).Vergleich des alten und des neuen Curriculums. *Berufsbezogene Deutschlehrausbildung.Dokumenta.tion* Zum Workshop am 26./27.Mai 2000 İstanbul, 45-56
- Serindağ, E./ Aksöz, A.S./ Balcı,T. (2006). 1998-1999 Eğitim Öğretim Yılında Uygulamaya Konulan Öğretmen Yetiştirme Lisans Programlarının Değerlendirilmesi: Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Almanca Öğretmenliği Örneği. *Ç.Ü.Eğitim Fakültesi Dergisi*. 31.sayı, s. 1-14
- Tapan. T. (2000).Entwicklungen und Perspektiven der Deutschlehrausbildung in der Türkei. *Berufsbezogene Deutschlehrausbildung.Dokumta.tion*

- zum Workshop am 26./27.Mai 2000
İstanbul, 37-44
- Tapan, N. (2003). Neue Dimensionen der
Deutschlehrausbildung in der Türkei-
Erweiterung der Curricula im Rahmen eines
Mehrsprachigkeitskonzepts *Germanistische
Untersuchungen aus türkischer Perspektive.*
Festschrift für Prof.Vural Ülkü zum
65.Geburtstag. (Yay. Gündoğdu, M.& Ülkü,
C.) Aachen, 193-205
- Uslu, Z. (2002). Yabancı Diller Eğitimi
Bölümlerinde Yeniden Yapılanma
Programına Eleştirel Bir Yaklaşım.
Ç.Ü.Eğitim Fakültesi Dergisi. 2,23. 33-38
- YÖK, (1999). *Türkiye'de Öğretmen Eğitiminde
Standartlar ve Akreditasyon.* YÖK/Dünya
Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi.
Ankara